

споживачів, з іншого – є стимулом для застосування місцевим виробником більш дієвого інструментарію ринкової боротьби.

З метою підвищення лояльності покупців зефіру до вітчизняних виробників, нами пропонуються наступні рекомендації щодо формування його асортименту у роздрібній мережі:

- по-перше, акцент зробити на корисності зефіру для здоров'я людини за рахунок збагачення продукції та екологічній чистоті товару;
- по-друге, особливу увагу надавати якості та зовнішньому вигляду товару, а також необхідно враховувати запити споживачів щодо їх уявлення співвідношення ціна/якість;
- по-третє, створення зручної, привабливої упаковки невеликих розмірів;
- по-четверте, з оптимальним використанням сучасного досвіду, враховувати запити споживачів щодо співвідношення ціна/якість.

Список літератури

1. Актуальные проблемы экономики, менеджмента, маркетинга [Текст] : науч.-практ. конф., 17–19 ноября : [материалы] / отв. ред. Г. И. Ткаченко. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2009.
2. Аналіз ринку кондитерських виробів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <www.stoksmarket.gov.ua/www.eminet.net.ua>.
3. Полякова, Ю. Стан і перспективи «солодкої галузі» [Текст] : / Ю. Полякова // Діловий вісник – 2008. – № 9. – С. 20–21.

Отримано 30.03.2011. ХДУХТ, Харків.

© Г.І. Дюкарева, Н.М. Кривошеєва, Я.О. Білецька, 2011.

УДК 640.432(477.54)

М.В. Михайлова, асп.

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Досліджено діяльність підприємств ресторанного господарства в Харківській області та регіональні особливості її розвитку.

Исследованы деятельность предприятий ресторанного бизнеса в Харьковской области и региональные особенности ее развития.

Activities of catering enterprises in the Kharkov region and peculiarities of regional development are studied.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ресторанний бізнес є невід’ємною складовою індустрії харчування та однією з найважливіших складових гостинності міста. Харків та Харківська область має значний потенціал для розвитку ресторанного бізнесу. Крім того підготовка країни до Євро-2012 створює можливості та стає додатковим стимулом для розвитку закладів ресторанного господарства й удосконалення їх діяльності. Хоча стан та тенденції розвитку ресторанного господарства в області визначаються тенденціями, що склалися у ресторанному бізнесі у найбільшому місті регіону – Харкові, важливим є вивчення регіональних особливостей у межах області, що дозволить виявити невикористаний потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню розвитку діяльності ресторанного господарства присвячено багато наукових праць, це такі автори, як Т. Заєць, М. Герасимчук, В. Куценко та ін. Але недостатня увага приділена досліджуванню регіональних аспектів розвитку, тому є потреба у подальшому вивченні цього питання.

Мета та завдання статті. Дослідити діяльність підприємств ресторанного господарства в Харкові та Харківській області. Виявити стан та тенденції розвитку ринку ресторанного господарства. Висвітлити регіональні особливості розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Харків – це місто, яке має високий рівень достатку населення, усталене соціально-економічне становище, цивілізовану та розвинену інфраструктуру, промисловість та сферу послуг. Проте, досліджуючи діяльність ресторанного господарства міста Харкова, можна зробити висновок що, фінансово-економічна криза негативно відобразилася як на економіці в цілому, так і на галузі ресторанного господарства.

З метою подолання негативних тенденцій, мінімізації її наслідків для населення та забезпечення сприятливих умов щодо посткризового розвитку економіки, необхідним є таке:

- підвищення заробітної платні населення та створення нових робочих місць (оскільки діяльність підприємств ресторанного господарства напряму залежить від платоспроможності населення);

- вживання сучасних антикризових маркетингових засобів, з метою вчасно та гнучко реагувати на зміни в макроекономічному середовищі, підвищення конкурентних позицій та можливість розвиватися у несприятливих умовах;

- створення кращих умов для відвідувачів закладу (якість страв, додаткові послуги, покращення сервісу обслуговування, доступні ціни, розширення асортименту страв та ін.).

Усе це можливо за рахунок фінансування з державного, обласного та місцевих бюджетів Харківської області, власних коштів підприємств, коштів інвесторів, спонсорської допомоги та інших джерел, які не є забороненими законодавством України.

Протягом останніх років відбулися зміни в інфраструктурі ресторанного господарства Харківської області (табл. 1) [1; 2].

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок про те, що загальна кількість підприємств ресторанного господарства скорочується. Але такі підприємства, як ресторани мають тенденцію до збільшення, оскільки в умовах високої концентрації конкурентів свідчить про намагання підприємців відкривати заклади ресторанного господарства з більш широким спектром послуг, різноманітним асортиментом страв та продукції, якісним обслуговуванням, вишуканим дизайном, у цих закладах активно запроваджуються новітні технології виробництва продукції, сучасні методи просування послуг, що позитивно впливає на розвиток ринку ресторанного господарства.

Таблиця 1 – Кількість підприємств ресторанного господарства за видами економічної діяльності

Підприємство ресторанного господарства за видом економічної діяльності	Кількість		
	2005 р.	2008 р.	2009 р.
Ресторан	24	37	41
Кафе	297	243	227
Бар	17	30	28
Їдальні та постачання готової їжі	28	26	24
Разом	366	336	320

У харківських ресторанах та кафе представлено багато національних кухонь, відроджуються національні кулінарні традиції та культура інших народів. Зараз у місті функціонує біля 55 таких підприємств.

Порівняно з містом Харковом у інших значущих містах області, зокрема м. Лозова, м. Куп'янськ, м. Ізюм, м. Первомайськ, наслідки фінансово-економічної кризи були менш негативним для галузі ресторанного господарства (табл. 2). В усіх містах, що увійшли до вибіркової сукупності, товарообіг зростає [1; 2].

Таблиця 2 – Аналіз діяльності підприємств ресторанного господарства за містами обласного значення

Місто обласного значення	Товарообіг, включаючи ресторанне господарство (млн грн)			Кількість об'єктів			Кількість закладів на 10000 осіб			Тенденції товарообігу
	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2005	2008	2009	
Харків	5948,3	14508,6	13586,1	916	866	878	6	6	6	Товарообіг має тенденцію до зниження, проте кількість закладів у кризовий період зростає
Ізюм	44,1	141,1	176,2	15	19	15	3	4	3	Товарообіг має тенденцію росту, не дивлячись на скорочення кількості об'єктів
Куп'янськ	71,0	130,1	146,0	12	23	20	2	4	3	Товарообіг має позитивну тенденцію
Лозова	71,0	207,9	254,1	23	29	26	3	4	4	Товарообіг зростає, не дивлячись на кризовий період
Люботин	7,6	22,1	22,8	10	12	12	4	5	5	Товарообіг зростає та не зменшується кількість підприємств
Первомайськ	20,0	84,0	92,8	23	20	20	7	6	6	Товарообіг зростає та не зменшується кількість підприємств
Чугуїв	27,2	74,9	73,0	18	17	19	5	6	6	Товарообіг знижується, проте зростає кількість об'єктів

Проаналізувавши діяльність підприємств ресторанного господарства, можна зробити висновок, що взагалі у більшості міст обласного значення товарообіг мав позитивну тенденцію росту та навіть збільшення кількості закладів ресторанного господарства.

Значну увагу забезпеченню належних умов розвитку ресторанного господарства у Харківській області приділяють у облдержадміністрації, міськвиконкомі. За їх допомогою у місті Харкові впроваджується комплексна програма, що направлена на підтримку розвитку підприємств ресторанного господарства [3].

За даними міськвиконкому, на січень 2011 р., мережа підприємств ресторанного господарства міста складає 2551 підприємство з кількістю 118593 посадочних місць. Забезпечення населення місцями в підприємствах ресторанного господарства, у цілому по місту, становить 137,8%.

У 2010 році в місті відкрито 118 нових стаціонарних підприємств громадського харчування на 3569 посадочних місць, у тому числі: ресторанів – 3, кафе – 46, барів – 23, столових – 3, буфетів – 14, спеціалізованої мережі – 26, інші – 3. Відкриття нових підприємств дало можливість створити додатково 420 нових робочих місць.

Зросла також кількість підприємств ресторанного господарства з додатковими послугами населенню. Зокрема послуги культурно- та спортивно-розважального характеру та кейтерінгу. Сьогодні близько 70-ти підприємств надають такі послуги.

Провідними напрямками роботи відділу громадського харчування у департаменті підприємництва та споживчого ринку Харківської міської ради є таке:

- організовувати та контролювати роботу та діяльність підприємств ресторанного господарства;
- організовувати та проводити міські конкурси професійної майстерності;
- організовувати та контролювати підготовку і проведення обслуговування міських торжеств і святкових заходів;
- організовувати харчування учнів загальноосвітніх шкіл;
- розглядати звернення громадян стосовно роботи підприємств ресторанного господарства [3].

Висновки. Харків є містом, яке має значний потенціал для розвитку, як галузі ресторанного господарства, так і економіки загалом. Про це свідчить те, що у Харкові добре розвинена промисловість, забезпеченість паливно-енергетичними ресурсами, цивілізована транспортна інфраструктура, сільське господарство має

великі запаси, сфера обігу товарів та послуг свідчить про високий рівень добробуту населення, зменшення кількості безробітного населення, стабільне зростання середньомісячної заробітної платні, своєчасна виплата пенсій, надання соціального захисту населення, постійне проведення заходів з охорони здоров'я, постійне спостереження за демографічним станом та підтримка молоді та сімей, удосконалення умов для отримання освіти та навчально-виховного процесу, покращання матеріально-технічного стану закладів культури, підвищення рівня фізичної культури та спорту, охорона праці та навколишнього середовища, регулярна політика розвитку підприємств, банківської системи, залучення інвестицій.

Проте, необхідним є таке:

– проведення наскрізного моніторингу, за діяльністю підприємств ресторанного господарства, щодо розвитку галузі. Оскільки цьому питанню недостатню увагу приділяють більшість керівників закладів: не проводять належної роботи щодо пошуку інвесторів, не організують розробку відповідних бізнес-планів, інвестиційних проектів, що не дає їм можливості брати участь у міжнародних інвестиційних ярмарках, салонах, переговорах із міжнародними банківськими та фінансовими колами;

– залучення інвестицій. Не дивлячись на складне економічне становище в Україні в цілому, відбувається постійне надходження коштів, оскільки цьому сприяє підготовка країни до Євро-2012;

– розвиток туристичної індустрії в цілому. Оскільки Харків є історичним містом він має багато пам'яток культури. Важливим питанням є реконструкція та будівництво об'єктів туристської індустрії.

Список літератури

1. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.

2. Роздрібна торгівля Харківської області у 2009 році. [Текст] : статистичний збірник / відпов. за випуск О. В. Фішанина. – Харків: ГУСХО, 2010. – 98 с.

3. Департамент підприємництва та споживчого ринку Харківської міської рад [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.uprcity.kharkov.ua/page/12>>.

Отримано 30.03.2011. ХДУХТ, Харків.

© М.В. Михайлова, 2011.